

5. Козуб Г. Розвиток усного мовлення іноземних студентів на початковому етапі вивчення української мови / Г. Козуб, Т. Лещенко, Т. Тукова // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету : зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки». – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2018. – Вип. 38. – С. 116 – 119.
6. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке. Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. Рос. академия наук. Ин-т языкознания. – М.: – Языки славянской культуры, 2004. – 560 с. – (Язык. Семиотика. Культура). – Режим доступа <https://cyberleninka.ru/article/n/kubryakova-e-s-yazyk-i-znanie-na-puti-polucheniya-znaniy-o-yazyke-chasti-rechi-s-kognitivnoy-tochki-zreniya-rol-yazyka-v-poznani-mira-m-2004>.
7. Мартиросян Л. І. Українсько-російська міжмовна омонімія в генетичному і функціонально-семантичному аспектах (дієслівна лексика): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / Л. І. Мартиросян. – К., 2002.
8. Мартиросян Л. І. Формальные и акцентологические расхождения семантически неэквивалентных полнзначных слов / Л. І. Мартиросян // Vědecký pokrok na prelomu tisyachalety – 2011 : materialy VII mezinárodní vědecko-praktická konference. Filologické vědy. – Praha : Publishing House «Edn and Science» s.r.o. – 2011. – Díl 16. – S. 62–72.
9. Мартиросян Л. І. Етимологічні та функціонально-семантичні студії: міжмовна омонімія чи цікава омографія? / Л. І. Мартиросян // Наука і сучасність : зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К. : Логос, 2004. – Т. 42. – С. 181–189.
10. Русская грамматика / гл. ред. Н.Ю. Шведова.– Т.1.– М.: Наука, 1982. – С.681 – 693.
11. Стернин И. А. Коммуникативное и когнитивное сознание / И. А. Стернин // С любовью к языку. – М. – Воронеж, 2002. – С. 44 – 51. – Режим доступа – <http://philology.ru/linguistics1/sternin-02a.htm>.
12. Тукова Т. В. Акцентологические особенности аффиксов в студенческой аудитории медиков-инофонов / Т. В.Тукова // Преподавание русского языка как иностранного в вузе: традиции, новации и перспективы : IV Междунар. науч.-метод. конф. (25-16 февраля 2016 г.): сб. науч. статей / [сост. М. В.Беляков, Н. Д. Афанасьева]; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) М-ва иностр. дел Рос. Федерации, каф. рус. языка для иностр. учащихся. – М. : МГТМО-Университет, 2016. – С.383 – 390.
13. Тукова Т. В. Лингводидактические возможности акцента фразеологизмов / Тукова Т. В. // Учёные записки Таврического нац. ун-та. Сер.Филология. – 2005. – Т.18. (57), №2. – С.242 – 244.
14. Тукова Т. В. Омографи у медичному дискурсі: акцентологічний аспект / Т. В.Тукова // Мова і культура: науковий журнал. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. – Вип.17. – Т.УП(175). – С.256 – 258.
15. Тукова Т. В. Формирование русофонии на базе фразеологии в условиях Украины / Т. В.Тукова // Учёные записки Таврич. нац. ун-та. Сер. Филология. – 2007. – Т.20(59), №4. – С.384 – 392.
16. Шмелев Д.Н. Современный русский язык: Лексика: учебное пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Русский язык и литература» / Д.Н. Шмелев. – М.: Просвещение, 1997. – 355 с.

САНІТАРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА В ПРАКТИЦІ ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА

Хавалякіна Л.М., Скрипнікова Т.П.

Українська медична стоматологічна академія

Санітарно-просвітницька робота – важлива складова формування знань про причини захворювання, запобіжні методи і підтримання здорового способу життя. Викладачами кафедри розроблено пам'ятки для пацієнтів, де визначено алгоритм дій у різних ситуаціях, що можуть виникнути в порожнині рота.

Ключові слова: санітарно-просвітницька робота, профілактика, пам'ятка для пацієнта.

Sanitary and educational work is an important part in the formation of a healthy lifestyle based on knowledge about the disease causes, prevention methods, and healthy lifestyle maintaining. Teachers of department developed a number of dental reminders with the algorithm of action in various situations in the oral cavity.

Keywords: sanitary and educational work, prevention, Dental Reminders for a patient.

Відомо, що санітарно-просвітницька робота (СПР) – важлива складова формування здорового способу життя. Ураховуючи те, що пацієнти не завжди отримують повні та достовірні дані, необхідно за допомогою СПР формувати в населення культуру здорового способу життя.

Мета СПР – на основі знань про причини захворювання, методів їх профілактики і лікування запобігти виникненню стоматологічної патології в населення.

СПР починається з гігієнічного виховання. У населення формується переконання в необхідності застосування корисних навичок на основі правил здорового способу життя. Необхідно враховувати, що інформація перетворюється в знання, потім у переконання, а вже переконання спонукають до вчинків. Крім того, необхідно враховувати психологію аудиторії (садочок, школа, доросла аудиторія) – від цього залежать форма і методи роботи.

Розрізняють активні й пасивні форми і методи СПР. Пасивні – видання статей, листівок, пам'яток, плакатів, санбюлетенів, показ кінофільмів, видання науково-популярної літератури. Активні – проведення виступів, бесід, лекцій, доповідей. СПР також поділяється на індивідуальну, колективну, масову.

Санітарна освіта – обов'язковий розділ діяльності лікувально-профілактичного закладу, професійний обов'язок кожного медичного працівника [1;2].

Санітарне просвітництво як наукова галузь спирається на досвід не тільки медичних дисциплін, а й соціології, психології, педагогіки. У практиці санітарної освіти використовують усі доступні канали інформації: усне слово, преса, радіо, кіно, телебачення, народні університети, «школи здоров'я» і т.п. Усім профілактичним заходам має передувати і супроводжувати їх санітарно-просвітницька робота. Її провідна мета – пропаганда медичних знань про здоровий спосіб життя, шляхи і методи збереження здоров'я, запобігання хворобам.

У проведенні СПР щодо профілактики стоматологічних хвороб рекомендовано дотримуватися певних тем: взаємозв'язок хвороб порожнини рота і загального стану здоров'я дітей; значення харчування в забезпеченні здоров'я порожнини рота і правила вживання їжі; роль оздоровчих заходів для розвитку й стану органів і тканин порожнини рота; гігієнічний догляд за порожниною рота; запобігання захворюванням порожнини рота; виявлення

й усунення шкідливих звичок для запобігання вадам розвитку зубощелепної системи та ін.

Провідна форма роботи з дорослим населенням – це переконання і пропаганда. Основна форма впливу на дитину – навчання з повсякденним повторенням з обов'язковим особистим прикладом дорослих. Дітям гігієнічні навички мають прищеплювати батьки, вихователі, педагоги. Чим молодша дитина, тим легше формується гігієнічна навичка догляду за порожниною рота, що переходить у стійку звичку. Тому починати санітарно-освітню роботу слід із батьками і вихователями дитячих установ. Необхідно привернути увагу цієї категорії дорослих до стану зубів і органів порожнини рота в дітей, отримавши таким чином переконаних помічників. Гігієнічне навчання визначається як система прищеплення корисних навичок і звичок на основі знання правил здорового способу життя та переконаності в необхідності їх дотримання.

Навчаючи гігієни порожнини рота, необхідно пояснити будову зуба, функції зубів, значення органів порожнини рота; звертати увагу на причини захворювань зубів, ясен, слизової оболонки порожнини рота. Важливо підкреслити роль харчування, гігієни порожнини рота в розвитку і стані зубощелепної системи. З цією метою можна підготувати пам'ятки для школярів і дорослого населення [3-5].

Викладачами кафедри розроблено комплекс пам'яток для пацієнтів, де визначено алгоритм дій у різних ситуаціях, що можуть виникнути в порожнині рота.

Приклад 1. Як без ліків зберегти зуби здоровими.

1. Енергійно і багато жувати, особливо до кінця їди, не відмовлятися від жорстких овочів і фруктів.
2. Не їсти багато солодощів і борошняних виробів.
3. Уживати різні харчові продукти.
4. Повільно пити, затримуючи в роті молоко, чай.
5. Після кожного вживання їжі, солодощів полоскати рот водою, краще лужною мінеральною або відповідними ополіскувачами.
6. Чистити зуби два рази за день – після сніданку і ввечері.
7. Виконувати тренувальні вправи для зубів і щелеп, по черзі несильно і міцно стискаючи зуби, закриваючи рот легко і з більшою силою, відводячи нижню щелепу вправо і вліво з ковзанням горбів горбами.
8. Загартувати організм і займатися оздоровчою гімнастикою.

Приклад 2. Пам'ятка пацієнту про індивідуальну гігієну органів порожнини рота.

Індивідуальна гігієна охоплює низку заходів для догляду за порожниною рота. Їх можна об'єднати в певний алгоритм.

Чищення зубів (стандартний метод) – уранці та ввечері.

1. Вимити руки.
2. Підготувати зубну щітку.
3. Обробити флосами міжзубні проміжки.
4. Прополоскати рот.
5. Почистити зуби, використовуючи метод, рекомендований лікарем (2-5 хв).
6. Знову обробити міжзубні проміжки.
7. Прополоскати рот ополіскувачем.
8. Виконати пальцевий масаж ясен або зубним масажером.
9. Закінчити гігієнічний догляд ванночками з мінеральної газованої води чи спеціального ополіскувала.
10. Вимити щітку, намилити, поставити в стакан робочою голівкою догори.

Алгоритм чищення зубів змінюється залежно від віку і стану органів та тканин порожнини рота [3].

Помилки в чищенні зубів:

- формальний підхід (байдужість, пов'язана з простотою процедури: витрачається мало часу, нема чому вчитися);
- відсутність навичок і знань;
- відсутність засобів гігієни порожнини рота;
- відсутність догляду за порожниною рота після кожного вживання їжі;
- довготривале використання засобів гігієни (зубної щітки – більше 3-х місяців);
- неправильний вибір засобів гігієни;
- неправильне використання засобів гігієни.

Пам'ятки для пацієнта розроблені нами для різних клінічних ситуацій, що можуть виникнути в практиці лікаря-стоматолога.

Приклад 3. Кровоточивість ясен, причини, наслідки. Зверніть увагу!

У вас виникла кровоточивість ясен? Як Ви це помітили?

- Під час чищення зубів.
- Під час уживання твердої їжі (скоринка хліба, яблуко, морква тощо).
- Присмак свіжої крові в роті.
- Сліди крові на подушці після сну.
- Як давно Ви спостерігаєте кровоточивість ясен?
- Чи вживаєте Ви лікарські засоби?
- Рентгенотерапія?
- Чи маєте соматичну патологію?

У кого найчастіше виникає кровоточивість ясен? Причини її виникнення?

Кровоточивість ясен буває:

- у практично здорових людей за недотримання правил гігієни порожнини рота;
- під час уживання переважно м'якої, протертої їжі;
- за наявності в порожнині рота каріозних порожнин, неякісних пломб, протезів, ортодонтичних апаратів; аномалій розташування зубів і шкідливих звичок;
- у підлітків під час статевого дозрівання;
- у жінок під час вагітності та при порушенні менструального циклу;

- при прийманні деяких лікарських препаратів;
- при хворобах серцево-судинної системи;
- при хронічних або гострих хворобах травної системи;
- після перенесених інфекційних хвороб;
- при хворобах ендокринної системи (цукровий діабет, патології щитоподібної залози);
- при гіповітамінозах, особливо віт. С і Е;
- може бути раннім симптомом захворювань крові;
- є раннім, а далі – обов'язковим симптомом гінгівіту і пародонтиту;
- при рентгено- і хіміотерапії, коли лікують онкологічні й гематологічні хвороби.

У деяких пацієнтів може посилюватися раніше наявна кровоточивість, виникають ерозії, виразки в порожнині рота, які різко болючі, ускладнюють уживання їжі й гігієнічний догляд за органами ротової порожнини.

До чого може призвести кровоточивість ясен?

1. Захворювання тканин пародонта:

- порушення кровопостачання ясен;
- хронічне запалення ясен;
- пародонтит.

2. Косметичні проблеми.

3. Порушення функції:

- втрата зубів, а внаслідок – захворювання шлунково-кишкового тракту.

Кровоточивість ясен – це вагомий привід для звернення до лікаря-стоматолога і внесення змін до звичайної гігієни ротової порожнини.

Для профілактики можливих ускладнень пацієнтам за тиждень до початку курсу хіміотерапії або рентгенотерапії рекомендують:

- приймання полівітамінів (21 день);
- щадну гігієну порожнини рота (м'яка зубна щітка, зубні пасти «Лісова», «Бальзам», «Бішефект», «Колгейт», «Президент» та ін.);
- розсмоктування рослинної олії (1 раз за день);
- полоскання ополіскувачами чи відварами трав;
- ванночки розчину «Тантум Верде» (знеболювальна, протизапальна, протигрибкова дія, покращує трофіку тканин; 3-4 рази за день).

Лікарі-ортопеди нашої кафедри пропонують пацієнтам пам'ятку для догляду за різними видами протезів.

Правильний догляд за зубними протезами забезпечить їх збереження і тривалий термін придатності. Через незнання багато пацієнтів поміщають протези в розчин із перекисом водню, марганцівкою, під проточною водою промивають їх із харчовою содою чи милом. Такий догляд завдає тільки шкоди: ефективність мінімальна, термін служби скорочується, мийні речовини шкідливо діють на ротову порожнину.

Для догляду за зубними протезами застосовують спеціальні засоби. Заходи догляду за знімними зубними протезами.

Протез такого типу вимагає ретельного догляду. Лікарі не рекомендують використовувати для його чищення звичайну зубну щітку, оскільки вона може призвести до пошкодження штучних зубів і не видаляє повністю наліт. У крайньому разі можна скористатися щіткою з м'якою натуральною щетиною.

Крім спеціальних щіток для чищення, до засобів догляду за знімними зубними протезами належать розчинні таблетки з бактерицидною дією, деякі – з додатковим вибілювальним ефектом. Перед зануренням протеза в розчин з очисними таблетками необхідно сполоснути його в проточній воді для видалення харчових частинок. Час перебування в розчині зубного протеза становить близько 15 хвилин.

Догляд за зубними протезами незнімного типу.

Протез такого типу виглядає, як натуральні зуби. Для догляду за зубними протезами незнімного типу вам знадобляться:

- зубна щітка з натуральною щетиною;
- зубна нитка, що очищає проміжки між зубами;
- міжзубна однорядна щітка;
- ополіскувач для порожнини рота.

Лікарі-хірурги розробили алгоритм дій пацієнта після операції видалення зуба, що викладено в пам'ятці пацієнту.

Усі відомі фірми, що працюють в Україні («Колгейт», «Орал Би», «Президент» та ін.), регулярно видають і розповсюджують інформацію у вигляді буклетів, флаєрів, брошур із приводу застосування своєї продукції в різних клінічних ситуаціях (гіперестезія, кровоточивість, контроль за зубним нальотом, профілактика хвороб пародонта й ін.). Але така інформація стосується тільки продукції, яку випускає фірма.

Сучасні стоматологічні клініки і кабінети широко застосовують у своїй практиці розроблені на кафедрі пам'ятки, що економить час лікаря і доступно пояснює пацієнту алгоритм (послідовність) дій у різних клінічних ситуаціях.

Отже, санітарно-просвітницька діяльність – це невід'ємна частина роботи лікаря-стоматолога в профілактиці тих чи інших стоматологічних хвороб, а використання пам'яток для пацієнта полегшує роботу стоматолога і спрямовує пацієнта на правильні дії, без застосування невідповідних речовин, методів і засобів.

Список використаної літератури

1. Лаврова И. Г. Социальная гигиена и организация здравоохранения / И. Г. Лаврова, К. В. Майстра. – М., 1981. – 255 с.
2. Профилактика стоматологических заболеваний / [Л.А. Хоменко, А.В. Савичук, Н.В. Биденко и др.] – К.: Книга плюс, 2007 – 128 [1] с.
3. Профилактика стоматологических заболеваний: учеб. пособие/ Л.Г.Павленко, Ю.Г.Романова, В.Г.Штурминский. – Одесса: ОНМедУ, 2015.–139 с.
4. Профилактика стоматологических заболеваний / [Хоменко Л.А., Савичук А.В., Остапко Е.И. и др.] – К.: Книга плюс, 2010 – 97 [2] с.
5. Хоменко Л.А. Терапевтическая стоматология детского возраста / Л.А. Хоменко. – К., 2010. – 803 с.